Den som leiter, finner

Av Edmund Schilvold

Noe av det beste med Moss er Jeløya, og sjelden er dette mer sant enn i november. Velger en svaberget framfor den varme stua, kan en ofte finne belønningen helt inne i tangskogen på grunna...

Himmelen henger regntung og blågrå over åsene på Jeløya da jeg i ett-tida bestmmer meg for å ta en tur ut og prøve torsken. Tanken på digre, sultne fisker med rødbrune tegninger og feit, hvit buk, gjør meg mer enn motivert nok til å forlate varmen i stua og trosse elementene. Kanskje padler noen av de riktig store dovent omkring i tangskogen inne på grunna akkurat nå, på jakt etter krabber og annet godt å fylle magen med.

Men det er mer enn fisken som lokker. Jeg lengter etter det åpne og frie, det friske og salte, draget i lufta og skrikene fra måkene i det fjerne. Sportsfiske er uendelig mye mer enn det å lempe fisk opp på land, det er forventning, stemning, naturopplevelse, øyeblikk en aldri glemmer. Sportsfiske er konsentrasjon, og samtidig ro i sinnet, meditasjon, og så sekunder da hjertet hamrer. Få andre aktiviteter bringer en nærmere naturen. En må kjenne vanene til fisken, hvor den oppholder seg, når den er i bettet, hva den reagerer på. En studerer vannet, strømningene, speider etter vak, tegn til liv, forestiller seg livet der nede i det mørke vannet, det ukjente. Alt tar sansene inn. Luktene, lydene, lyset. Tang til tørk på svabergene pirrer neseborene, bølgene vasker rytmisk mot steinene, skumringen gir nye farger til himmelen. Hver dag er spesiell, hver time en mulighet som kanskje ikke vil by seg igjen. Lyset tegner landskapet litt annerledes, en velfødd ørret passerer akkurat der sluken trekkes lokkende mot land.

Det er ingen grunn til å sette stang og snelle i skapet når høstfargene falmer og avisene fylles av annonser for julebord. Nettopp på denne tida trekker torsken inn mot land, lokket av det kalde vannet og tilgangen på føde. Det er ikke så uvanlig å se stor fisk velte seg i overflata bare meter fra land. Klarer en da å samle seg til et presist kast, skal det mye til at den ikke lar seg lokke av sluken.

I det jeg forlater garasjen, bestemmer skyene seg for at tida er inne for å åpne slusene. Dråpene slår mot glasset, og vannet flommer nedover ruta mellom de stakkars vindusviskerne. I noen korte sekunder lurer tvilen i bakgrunnen. Hva i all verden er det egentlig jeg driver med? Men jeg er mer enn godt nok forberedt. Kroppen er pakket inn i superundertøy, mikrofiber og grønn Gore-Tex, og beina er plassert i digre gummistøvler. Så får det heller være at jeg ser ut som en bisarr krysning mellom Robin Hood og en amerikansk kommandosoldat. Om det så begynner å snø, lar jeg meg ikke stoppe av det. Nesten overrasket over min egen besluttsomhet, setter jeg kursen for Jeløya og Nes Camping. Fiskegalskapen selv, kanskje. Men jeg har det moro, og det er det som teller.

Vel ute ved gården Alfheim parkerer jeg kjøretøyet og slenger sekken på ryggen. Noen få minutter med rolig gange fører meg bort til svabergene som utgjør det nordvestre hjørnet

av Nes-halvøya. Landet her er flatt og udramatisk sammenliknet med mange andre steder vest på Jeløya, og i sjøen strekker grunnene seg langt utover. Selv femti meter ute tar sluken bunnen nesten før jeg rekker å begynne å stramme opp snøret. Men nå som kalenderen viser november, vet jeg av erfaring at det slett ikke er så dumt å oppsøke slike langgrunne deler av kysten. Med litt flaks går torsken og knasker krabber i tangen like under vannflata.

Når torsken skal tas, nytter det lite å sveive inn i rasende fart for å holde sluken unna stein og tang. Fisker en ikke like over bunnen, er det liten sjanse for at torsken lar seg friste til hogg. Det gjelder å ta sluken inn på en slik måte at en holder den så nær tareskogen som mulig, og samtidig unngå at den stadig setter seg fast. Litt rusk og rask på kroken av og til hører med, det viser bare at en fisker riktig. Ved slikt fiske er det heller ikke til å unngå at en mister en sluk en gang i blant. Det er noe som hender selv de mest ”profesjonelle” sportsfiskere. Men det hjelper å være litt lokalkjent, og vite hvor det er steiner og kanter en bør unngå.

Utsynet fra Nes-halvøya er vidt og åpent. I nord, der Jeløya smalner av og stuper ned i djupet, reiser Bevøya seg fra bølgene, skogkledd og forreven. Noen hundre meter lenger sør ligger Bevøyas rake motsetning, Bile. Bare busker trives ute på denne avlange, flate biten av forblåst land. I vest treffer blikket de høye åsene på Hurum, og videre sørover aner jeg Mølen, Horten, Bastøya og Gullholmen gjennom disen.

Etter mange omdreininger på sveiva slår dagens første fisk på. Kampen blir kort, og snart kommer en hvit buk til syne ned i det blågrønne vannet. Kjeften med det vesle skjegget går over i en slank kropp med bronsefargede flekker. En torsk på vel en kilo. Ikke akkurat noen imponerende fisk, men en start.

Gang etter gang spenner jeg ryggen på stanga med et godt grep om korkhandtaket, gang etter gang følger jeg sluken der den farer i en stor bue gjennom lufta, treffer den fjerne vassyta med et lite hvisk, og begynner sin ferd ned i djupet. Snøret kommer etter, gyllent og lett krøllete. Som spindelvev daler det gjennom lufta og finner et øyeblikks ro på overflatehinna, før vekta fra den synkende sluken strammer det opp og drar det ned i det ukjente.

Høyt oppe under himmelen, der skyene driver sitt spill med lys og skygge, seiler to måker i sirkler, aktsomme, men frie. Jeg ser dem i silhouett mot lyset, to små fly som bare nå og da rører vingene. De ser meg og alt jeg gjør, venter på en mulighet.

Jeg bestemmer jeg meg for å flytte meg litt nordover på øya med bilen. Det gjelder å bevege seg, ikke bli stående pal på samme sted for lenge. Ti minutter seinere leiter jeg etter fotfeste ute på et lite svaberg som peker nordover mot Munkestein. Sluken treffer der den opprørte sjøen eter seg innover den rolige stilla, der sønnavinden driver vannet innover. Heller ikke her er det mange meter ned til den vaiende tangskogen, og jeg tar sluken inn med stanga høyt hevet, med pilkenapp og sveivestopp.

Så kjenner jeg noe. Det knirker i stanga, synger i snøret. En fisk i den andre enden slår med halen og legger hele sin tyngde i kampen for å komme ned i tangen, bort fra det som strammer. Brått blir det stille landskapet omkring meg bare uklare kulisser. Jeg er våken, konsentrert, spent. Utallige fiskeopplevelser bare forsterker suget etter denne følelsen, denne kontakten med det store, det levende, det fremmede.

Motstanden er sterk, men kroken har funnet godt feste. Tak for tak pumper jeg fisken inn mot land, lar stanga dra fisken mot overflaten og tar inn sene når stanga senkes. Dette der ute har neppe noen anelse om hva som kommer til å skje, og godt er det. For rovdyret bruser i blodet, og kniven sitter løst i slira. Likevel nøler jeg da fisken ligger foran meg, hjelpeløs i fjæra. Gjellelokkene prøver å pumpe vann, øynene skinner mot meg, store, mørke, uforstående. Det vakre skinnet vil miste sin glød, blodet vil farge det klare vannet. Et lite hjerte vil slutte å slå. Men dette er en stor fisk. Den har nok ikke hatt noe dårlig liv, den har fulgt strømmene i fjorden, knasket reker og krabber, kanskje ført generasjonen videre en gang eller to. Ikke ble den pint i noe garn, heller. Nå går naturen sin underfulle gang.

Da neste fisk tar, er nedbør og mørke er ferd med å viske ut alle konturer av landskapet. Utallige regndråper pisker opp en overflate jeg knapt kan se, faller fra en usynlig himmel. Som et kor fyller de mørket med lyd og stemning, stenger alt annet ute. Så kommer fisken til syne i det nattsvarte vannet, en noe mindre torsk denne gangen, om lag to og en halv kilo, kanskje.

I lyset fra lommelykta pakkes fisken ned. Seks kilo torsk, et høyst akseptabelt resultat etter tre timer på Jeløya. Jeg trasker tilbake til bilen med tung sekk, men det er en god tyngde, en jeg gjerne tar oftere på ryggen.